Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Angela Galparsoro Larrea

Legazpi, Gipuzkoa (1922)

Aurkibidea

Biografia

Legazpiko Elorregierrotan jaioa 1922an. Aita Elorri-Errotakoa zuen, eta ama zegamarra; 5 anai-arrebako sendia zuen. Eskolan, Telleriarte auzoan ibili zen 14 urtera arte, eta, ondoren, etxera bueltatu zen. Errotan bizi izan da beti, eta ederki azaltzen ditu hango langintza eta gerra garaiko erroten egoera. Elkarrizketan, bere senar Joxe Mari Osarekin batera agertzen da.

Zintak

LGA-038

- **Proiektua**: Legazpiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Otegi, Aitziber
- **Data**: 2010-07-05
- **Iraupena**: 103 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Oruesagasti, Ainitze

Pasarteak

1. Telleriarteko eskola

- **Erref**: LGA-038/003
- **Iraupena**: 0:03:13. **Hasi**: 00:04:45. **Bukatu**: 00:07:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:
Aurrena, etxe batean zegoen eskola. Maistra nor zen azaltzen du. 13 urtera arte ibili zen eskola horretan. Auzoko umeak eta Brinkolakoak joaten ziren eskolan. Gero, eskola berria egin zuten; bi negu egin zituen han. Maistra nor zen azaltzen du.

2. Auzo-eskolan, neskak eta mutilak aparte

- **Erref**: LGA-038/005
- **Iraupena**: 0:01:11. **Hasi**: 00:08:17. **Bukatu**: 00:09:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Eskolako kontuak. Neskek eta mutilek aparte ikasten zuten. Bi maistra izan zituzten. Legazpin "hermanotako kolegioa" egin zutenean, mutil gehienak hara bidaltzen hasi ziren.

3. Gerra aurretik, erdaldun gutxi

- **Erref**: LGA-038/008
- **Iraupena**: 0:01:49. **Hasi**: 00:13:43. **Bukatu**: 00:15:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Gerra ondorenean, Telleriartera jende erdaldun asko joan zen bizitzera. Brinkolako tren tren-geltokian bi "guardaguja" (errailtzain) egoten ziren: erdaldunak ziren, eta haien umeak Telleriarteko eskolara joaten ziren.

4. Brinkolako tren-geltokia

- **Erref**: LGA-038/010
- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 00:16:12. **Bukatu**: 00:17:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:
Brinkolako tren-geltokiari buruzko azalpenak. Merkantzia-trena. Oñatin saskiak, besaulkiak... egiten zituzten, eta handik Brinkolako tren-geltokira eramaten zituzten, kanpora bidaltzeko. Oñatirako jeneroa ere trenez iritsi ohi zen. Garai batean, "Brinkola-Oñate" izena omen zuen tren-geltokiak.

5. "Guardagujak" eta tren-geltokia

- **Erref**: LGA-038/012
- **Iraupena**: 0:02:57. **Hasi**: 00:19:07. **Bukatu**: 00:22:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Trenbideko langileak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:
Brinkolako tren-geltokian bi "guardaguja" (errailtzain) zeuden. Haien eginkizuna zein zen azaltzen dute. Treneko txartela estazioko nagusiak ematen zuen. Brinkolako tren-geltokia nolakoa zen azaltzen dute.

6. Ama eta neskamearekin bizi

- **Erref**: LGA-038/015
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:24:35. **Bukatu**: 00:26:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Angelak zazpi hilabete zituela hil zen aita. Ama eta neskamearekin bizi izan zen baserrian. Nongo neskameak eduki zituzten aipatzen du. Gerra denboran, berriz, mutil kozkorrak edukitzen zituzten etxeko mandatuak egiteko, jan truke. Lau anaiak etxetik aterata zeuden jada (ezkonduta, mikelete, "hermano maristatan"...).

7. Elorregierrota baserria

- **Erref**: LGA-038/016
- **Iraupena**: 0:01:57. **Hasi**: 00:26:35. **Bukatu**: 00:28:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:
1960 urtera arte eduki zuten errota baserrian, etxearen erdia erre zen arte. Aurretik, etxea nolakoa zen azaltzen dute: logelak, ganbara, ukuilua, sukaldea, errota...

8. Sotamayor dukea

- **Erref**: LGA-038/019
- **Iraupena**: 0:00:55. **Hasi**: 00:30:06. **Bukatu**: 00:31:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:
Elorregierrota Sotamayor dukearena zen. Legazpi aldean 12-13 etxe omen zituen duke horrek. Etxea erre zen arte errenteroak izan ziren.

9. Errotari buruzko azalpenak

- **Erref**: LGA-038/020
- **Iraupena**: 0:01:14. **Hasi**: 00:31:01. **Bukatu**: 00:32:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Errotari buruzko azalpenak. Bi errota zituzten. Errota batean, ogia egiteko garia ehotzen zuten. Beste errotan, berriz, artoa, garagarra, ilar beltza... ehotzen ziren. Errotarriak: garia ehotzeko, harri bigunagoa; artoa-eta ehotzeko, harri gogorragoa.

10. Errota I: errotarriak

- **Erref**: LGA-038/021
- **Iraupena**: 0:02:17. **Hasi**: 00:32:15. **Bukatu**: 00:34:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Errotari buruzko azalpenak. Errotarriak. Garia ehotzeko harria Trebiñutik

ekarritakoa omen zen: biguna eta zuria. Papeleran makinak jarri zituztenean, handik erosi zituzten artoa ehotzeko harriak.

11. Errota II: turtujoia

- **Erref**: LGA-038/022
- **Iraupena**: 0:00:50. **Hasi**: 00:34:32. **Bukatu**: 00:35:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Errotaren funtzionamenduari buruzko azalpenak. Errotak errekako uraren indarrarekin ibiltzen ziren. Turtujoia: errotapean dagoen gurpila. Urak gurpil hori biraka jartzen du, eta, gurpil horrek, aldi berean, ardatza eta ezpataren bitartez, gaineko errotarria martxan jartzen du.

12. Errota III: aldaparoa

- **Erref**: LGA-038/023
- **Iraupena**: 0:01:02. **Hasi**: 00:35:22. **Bukatu**: 00:36:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Errotaren funtzionamenduari buruzko azalpenak. Erreka eta errota non zeuden. Aldaparoa: errotara doan ubidea, depositoa. "Ogi-harria" eta "arto-harria". Ehotzen ari zen bezala, irin bakoitza bere askara erortzen zen.

13. Errota IV: danborra

- **Erref**: LGA-038/024
- **Iraupena**: 0:01:19. **Hasi**: 00:36:24. **Bukatu**: 00:37:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Errotaren funtzionamenduari buruzko azalpenak. Danborrak estaltzen du errotarria. Alea nondik botatzen den, irina nondik ateratzen den... Pentsua egiteko garagarra, "txidarra" (ilar beltza), arbi-jana (nahastea)... erabiltzen ziren, eta ehotzerakoan hauts handia ateratzen zuten.

14. Ganaduarentzako pentsua

- **Erref**: LGA-038/025
- **Iraupena**: 0:02:38. **Hasi**: 00:37:43. **Bukatu**: 00:40:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Errotan ez zuten salerosketarik egiten: baserritar bakoitzak bere uzta eraman eta hura ehotzen zuten. Ganaduarentzako pentsua egiteko garagarra, "txidarra" (ilar beltza), arbi-jana (nahastea), pulpa... erabiltzen ziren. Artoa eta garia, berriz, etxeko jakietarako.

15. Errotako lana

- **Erref**: LGA-038/026
- **Iraupena**: 0:02:02. **Hasi**: 00:40:21. **Bukatu**: 00:42:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Errotako lana. Egunez egiten zuten lana: ura gutxi zegoenean, aldaparoa bete arte egon behar izaten zen. Errota martxan dagoenean, norbaitek egon behar izaten zuen hura zaintzen. Errotariak errota bakarrik martxan utzi eta ale gabe geratuz gero, harriak sua aterako arriskua legoke. Alea bota, zakuak bete eta irina pisatzen zituen errotariak. "Hamarretik bat" errotariarentzat izaten zen.

16. "Hamarretik bat" errotariarentzat

- **Erref**: LGA-038/027
- **Iraupena**: 0:02:52. **Hasi**: 00:42:23. **Bukatu**: 00:45:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Errotak ehotzerakoan hots bat atera ohi zuen. Hark 10 kolpe ateratzen zituenean, hamargarrena etxerako (errotariarentzako) izaten zen. Askotan, baserritarrek nahiago izaten zuten portzentaje bat ordaintzea. Errotariei egin izan zaizkien kritikak...

17. Gorrina

- **Erref**: LGA-038/029
- **Iraupena**: 0:02:24. **Hasi**: 00:49:17. **Bukatu**: 00:51:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:
Gorrinari buruz hitz egiten du: zeri eragiten dion (patata), zer itxura duen, nondik datorren, zer erabiltzen den hari aurre egiteko...

18. Errotako martxa

- **Erref**: LGA-038/030
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 00:51:41. **Bukatu**: 00:53:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko lanak » Artoa
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Errotako lana. 40-50 kiloko gari edo arto zakuak ehotzen zituzten. Baserritarrak errotan zain egon behar izaten zuen, hura eho bitartean. Baserritarrak etxera eramaten zuen gari-irina berak eramandako gari alearena izaten zen beti; artoarena, ez. Gari eta arto klaseei buruzko azalpenak.

19. Errenta

- **Erref**: LGA-038/033
- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 00:56:21. **Bukatu**: 00:57:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:
Elorregierrota Sotamayor dukearena zen. Uda partean, dukeak hilabete pasatzen zuen Oñatiko jauregian, eta hara entregatu behar izaten zituzten oilasko parea, oilo bat eta bi dozena arrautza.

20. Inguruko errotak

- **Erref**: LGA-038/034
- **Iraupena**: 0:02:21. **Hasi**: 00:57:22. **Bukatu**: 00:59:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Inguruko errotak: "Baxkartiko" errota, Bikuñarrieta, Olaberri, Azpikoetxe, Bengolea... Errotarien arteko harremana.

21. Irin ona egiteko sekretuak

- **Erref**: LGA-038/035
- **Iraupena**: 0:01:33. **Hasi**: 00:59:43. **Bukatu**: 01:01:16
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Irin guztiak ez dira berdinak izaten. Errota bateko eta besteko irinaren artea ba omen zen aldea. Harriak, alea emateko moduak (pixkanaka bota behar izaten da)... eragina dute azken emaitzean; irinean, alegia. Elorregierrotan arto-irin ona egiten omen zen. Oñatitik ere joaten ziren errotara taloa egiteko irin bila.

22. Errotarria: kalitatea eta mantentze-lana

- **Erref**: LGA-038/036
- **Iraupena**: 0:03:06. **Hasi**: 01:01:16. **Bukatu**: 01:04:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:
Ibilian-ibilian errotarria gastatu egiten da, eta kanalak atera eta pikatu egin behar izaten da. Kanalak ateratzeko tresna: bujarda. Harria pikatzeko tresna: "kutxilla". Angelak behin bakarrik ezagutu du harria aldatzen. Paper-lantegitik ekarri zuten harria.

23. Errotak itxita

- **Erref**: LGA-038/037
- **Iraupena**: 0:01:59. **Hasi**: 01:04:22. **Bukatu**: 01:06:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Lanbideak » Polizia

Laburpena:
Gerra denboran, udaberritik udazkenera errotak zigilatuta egoten ziren. Jendea larri ibiltzen zen orduan. Guardia zibilak joaten ziren errota ixtera, eta zainketa lanak egitera. Beldurra pasatzen zuten.

24. Nazionalak sartu zirenekoa

- **Erref**: LGA-038/038
- **Iraupena**: 0:03:49. **Hasi**: 01:06:21. **Bukatu**: 01:10:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Gerra denborako oroitzapenak. Inguruko nazionalistak eta errepublikazaleak Ormakio mendi aldera joan ziren. Nazionalak Telleriarten sartu zirenean, ama eta Angela bakarrik zeuden etxean; neskamea jaiotetxera joana zen. Auzoko batzuen etxean pasatu zuten gaua. Gogoan du soldaduei merienda eman ziela.

25. Etxejabea, administraria eta errenta

- **Erref**: LGA-038/042
- **Iraupena**: 0:03:02. **Hasi**: 01:14:44. **Bukatu**: 01:17:46
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:
Etxejabeari, Sotamayor dukeari, buruzko kontuak. Uda partean joaten ziren Oñatira etxejabearen administrariari errenta ordaintzera. Errentaz gain, urtean zazpi egunean aritu behar izaten zuten haren lurretan basolanean: zuhaitzak sartzen, basoak garbitzen... Udana eta Oñati aldeko lurrak dukearenak ziren.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-16

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com